

REGERINGSKANSLIET

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten kan inte ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna i landet. Information bör sökas också från andra källor.

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Kamerun 2007

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Läget för de mänskliga rättigheterna i Kamerun är allvarligt. Under 2007 har det rapporterats om att landets säkerhetstjänst och polis har gjort sig skyldiga till summariska avrättningar, tortyr - främst av häktade och fångar - och misshandel. Säkerhetstjänsten utförde också olagliga arresteringar av bland andra oppositionspolitiker och MR-observatörer.

Trakasserier och hot förekommer mot journalister. Förhållandena i landets fängelser är fortsatt svåra. Rättsväsendet är överbelastat, ineffektivt och korrumperat. Utpressning, hot och mutor är vanligt förekommande i samband med myndighetsutövning. Strafffriheten är utbredd. Pygmébefolkningen lever under svåra förhållanden. Kvinnans ställning är svag. Handel med barn och förekomst av barnarbete är fortsatt ett problem.

Kamerun har drygt 16 miljoner invånare. President Paul Biya har dominerat den politiska scenen sedan 1982. I och med segern i presidentvalet 2004 är Biya nu inne på ännu en sjuårig mandatperiod. Trots vissa rapporterade oegentligheter, såsom svårigheter för vissa väljare att registrera sig, betraktades 2004 års val generellt som väl genomförda och demokratiska. Under 2007 har diskussion pågått om en konstitutionsförändring som skulle ge presidenten möjlighet till obegränsat antal mandatperioder.

Landet är ett av de mest korrumperade i världen. Samtidigt kan noteras att en relativt öppen debatt om det politiska läget tillåts. Regeringen har efter allvarlig kritik vidtagit åtgärder mot vissa övergrepp.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Kamerun har ratificerat följande centrala konventioner på de mänskliga rättigheternas område:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) samt undertecknat dess första fakultativa protokoll om enskild klagorätt. Däremot ej ratificerat det andra fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR).
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CERD).
- Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) samt dess fakultativa protokoll om enskild klagorätt.
- Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CAT) men ej dess tillhörande fakultativa protokoll om förebyggande av tortyr.
- Konventionen om barnets rättigheter (CRC) samt undertecknat, dock inte ratificerat, de två fakultativa protokollen om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi samt om barn i väpnad konflikt.
- Undertecknat men inte ratificerat konventionen mot påtvingade försvinnanden.
- Flyktingkonventionen samt det tillhörande protokollet från 1967.
- Den afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter.

Kamerun har rapporterat till FN:s konventionskommittéer, om än med betydande eftersläpning.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Polis och säkerhetsstyrkor fortsätter att göra sig skyldiga till mycket allvarliga övergrepp mot misstänkta brottslingar, politiskt aktiva och etniska minoriteter. Både polis och säkerhetsstyrkor utsätter brottsmisstänkta för misshandel och övervåld. Det finns flera fall där misstänkta brottslingar skjuts ihjäl eller misshandlats till döds av polis, i vissa fall i samband med flyktförsök. Polis och säkerhetstjänst har också gjort sig skyldiga till utpressning och hot.

Övergrepp utförda av polis och säkerhetsstyrkor får sällan några rättsliga följder.

Förhållandena i fängelserna är mycket svåra, särskilt i fängelser utanför de större städerna. Många fångar avlider på grund av misshandel, undernäring och dålig eller obefintlig sjukvård. Fängelserna är ofta överbefolkade med fem gånger fler fångar än lokalerna ursprungligen är avsedda för. Uppgifter gör gällande att över hälften av fångarna i landet inte ställts inför rätta. Brist på mat och fungerande sanitära faciliteter är vanligt. Det finns rapporter om att fängelsepersonal bestraffar och torterar fångar och att fångar tvingas muta fängelsepersonal för att undslippa misshandel. Utredningar från myndigheternas sida förekommer sällan av dessa kränkningar och missförhållanden.

Det finns fängelser och häkten speciellt för kvinnor men kvinnor hålls rutinemässigt i polis- och gendarmeribyggnader tillsammans med män, ibland även i samma celler som män. Om kvinnor inte har någon som kan se efter barnen så väljer en del kvinnor att fängslas tillsammans med sina barn. Ungdomsbrottslingar fängslas ofta med vuxna - även i samma celler eller på samma avdelning. Trovärdiga rapporter finns om att vuxna interner utnyttjar ungdomsbrottslingar sexuellt. Häktade hålls ofta i samma celler som dömda brottslingar.

I december 2007 flydde 23 fångar från centralfängelset i Douala. Det var den tredje rymningen från fängelset under året. Regeringen har sagt sig vara beredd att satsa stora belopp på förbättring av fängelseförhållandena under 2008.

Internationella humanitära organisationer får tillträde till landets fängelser. Både det lokala *Röda Korset* och MR-kommissionen (*National Commission on Human Rights and Freedoms*, NCHRF) har under året gjort oannonserade besök i fängelser.

4. Dödsstraff

Dödsstraff är föreskrivet för vissa brott och dödsdomar meddelas fortfarande. Ingen dödsdom har emellertid verkställts sedan 1997. Enligt uttalande från justitieministeriet 2006 verkställs inte längre dödsstraff utan omvandlas normalt till livstids fängelse efter nådeansökan.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Säkerhetstjänsten, polis och säkerhetsstyrkor har gjort sig skyldiga till godtyckliga frihetsberövanden. Journalister, fackföreningsledare och oppositionspolitiker är särskilt utsatta. Flera personer som arresterats har blivit

kvar i häkten och fängelser utan dom i månader och ibland under flera år. Det finns även fall där personer inte frigivits trots avtjänat straff.

Även om inga formella restriktioner finns är det förknippat med vissa svårigheter att resa i Kamerun, bland annat på grund av de mutor som måste betalas vid av säkerhetstjänsten uppsatta vägsärrar.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Det juridiska systemet är en blandning av franska, brittiska och afrikanska rättstraditioner. De två engelskspråkiga provinserna har ett brittiskt rättssystem, vilket skiljer sig från rättssystemet i de franskspråkiga provinserna. Rättsväsendet utgörs av både nationell lagstiftning och traditionell sedvanerätt. En utredning har tillsatts för att försöka harmonisera de juridiska systemen.

Lagen föreskriver ett oberoende rättsväsende. I verkligheten står rättsväsendet under starkt inflytande av presidenten och det politiska etablissemanget, även om domstolsväsendet visat vissa tecken på ökat oberoende. Presidenten utser domare, i samråd med *Supreme Council of the Magistrature*. Militärtribunaler existerar – som även har rätt att i vissa fall höra civila – och visar prov på partiskhet och godtycke. Det förekommer fängslande av politiskt oppositionella.

Domstolarna är överbelastade, korrumperade och ineffektiva. Landet är ett av de mest korrumperade i världen vilket medför att straffrihet är vanligt förekommande. Lagen föreskriver att polisen ska ha en arresteringsorder innan någon får tas i förvar, men detta respekteras sällan. Häktningstiderna är ofta långa, och kan uppgå till flera år. Majoriteten av fångarna i fängelserna har aldrig blivit dömda.

Det finns flera fall när medborgare tar lagen i egna händer, framförallt när det gäller stölder samt personer som anklagas för häxeri, vilket ofta leder till lynchningar.

Det traditionella rättsväsendet hanterar civila tvister, främst i familjerelaterade mål såsom arv- och vårdnadstvister. Många invånare känner inte till sina civila rättigheter och hänvisas till det traditionella rättsväsendet istället. Traditionell sedvanerätt innebär i princip lika rättigheter för män och kvinnor, men män kan begränsa kvinnors rätt till arv och arbete. I vissa fall betraktas kvinnor som mäns egendom.

7. Strafffrihet

Strafffriheten har länge varit i det närmaste total för vissa grupper. Strafffriheten beror till stor del på en kombination av bristande resurser och det faktum att korruption genomsyrar rättsväsendet. Under senare år, och i ökad omfattning, har emellertid soldater och poliser ställts inför rätta. Flera av åtalerna har lett till fängelsedomar.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Lagen garanterar press- och yttrandefrihet, men i praktiken är dessa friheter begränsade. Formell censur avskaffades 1997, men journalister och redaktörer är utsatta för myndigheternas uppmärksamhet. Lagen förbjuder publicering av "förolämpningar och falska nyheter" vilket används som en förevändning för att ingripa mot icke-regeringsvänliga journalister. Säkerhetsstyrkor begränsar yttrande- och mediafriheten genom arresteringar, misshandel, hot och trakasserier av journalister. Pressen är trots detta frispråkig och kritik mot regeringen förekommer. Dock förekommer självcensur bland journalister. En hel del kritik tystas även genom skadeståndsprocesser initierade av regeringen.

Det finns cirka 200 privatägda vecko- eller månadstidningar, flertalet med liten upplaga och endast cirka 25 som ges ut regelbundet, varav tre är privatägda. Trots det stora antalet tidningar når dessa en begränsad del av befolkningen, främst på grund av högt pris och brister i distributionen utanför städerna. Det finns även privatägda radio- och TV-kanaler. Regeringen har en rigorös kontroll av etermedia. Radio fortsätter vara det medium som når flest invånare. Det finns flera stationer som antas vara regimkritiska som sedan flera år vägras sändningslicens av regeringen. Cirka 20 radiostationer är privatägda och av dessa är cirka 75 procent koncentrerade till storstäder som Douala och Yaoundé. Utländsk etermedia är tillåten så länge som den ingår partnerskap med någon nationell station. Inga restriktioner råder för internettrafik.

Lagen föreskriver såväl mötes- som föreningsfrihet men i praktiken försvåras och begränsas dessa friheter av regeringen. Den som vill organisera större möten, demonstrationer eller processioner, ska anmäla detta till myndigheterna i förväg. I praktiken kräver myndigheterna tillstånd som ibland förvägras för regimkritiska eller andra möten. Säkerhetsstyrkor har vid vissa tillfällen med våld förhindrat protestmarscher och regimkritiska demonstrationer.

Religionsfriheten är garanterad i lag och den respekteras överlag.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

De politiska institutionerna i landet är starkt kontrollerade av presidenten som är både statsöverhuvud och överbefälhavare. Enligt författningen från 1996 utser denne premiärminister, övriga regeringsmedlemmar, domare samt provinsguvernörer. De viktigaste regeringsmedlemmarna kommer från presidentens egen etniska grupp. Premiärministern och regeringen har en underordnad, verkställande roll. Presidenten väljs i direkta val för en period av sju år.

Vid de senaste presidentvalen 2004 återvaldes den sittande presidenten Paul Biya som dominerat den politiska scenen sedan 1982. Valet ansågs ha varit friare och rättvisare än tidigare genomförda val. Det förekom dock en del oegentligheter framförallt i samband med väljarregistreringen. Endast en fjärdedel av de röstberättigade gick till valurnorna och 70 procent av dessa röstade på den sittande presidenten Biya.

Under 2007 har diskussion pågått om en konstitutionsförändring som skulle ge presidenten möjlighet till obegränsat antal mandatperioder.

Nationalförsamlingen, som består av en kammare med 180 ledamöter, väljs i direkta val vart femte år; senaten väljs indirekt. Det finns ingen lag som förhindrar att kvinnor deltar i det politiska livet men endast 18 parlamentariker och sex av totalt 61 regeringsmedlemmar är kvinnor. Av ungefär 180 registrerade politiska partier i landet, bedöms endast tio stycken spela någon verklig roll och endast fem har platser i nationalförsamlingen. Det dominerande partiet är kamerunska folkets demokratiska samling, RDPC. Oegentligheter och organisatoriska brister som tidigare systematiskt gynnade regeringspartiet vid val förekommer numera endast begränsat. Detta beror delvis på inrättandet av en valövervakningsmyndighet.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Kamerun har ratificerat sju av ILO:s åtta centrala konventioner om mänskliga rättigheter:

- Föreningsfrihet och förhandlingsrätt (konvention nr 87 och nr 98)
- Icke-diskriminering i arbetslivet (konvention nr 111)
- Förbud mot tvångsarbete (konvention nr 29 och nr 105)
- Förbud mot barnarbete (konvention nr 138 och nr 182)

Lagen möjliggör facklig verksamhet. Samma lag gör dock gällande att fackförbund måste registreras vilket är i strid med konvention nr 87 som

stipulerar att facklig verksamhet kan existera genom deklaration. Regeringen har infört diverse restriktioner vilka försvårar bildandet av fackföreningar. Kollektiva förhandlingar tillåts, liksom strejker, efter att obligatorisk medling misslyckats. Tvångsarbete är förbjudet men förekommer. Arbete är förbjudet för barn under 14 år men förekommer likväl.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Hälsostandarden i Kamerun är genomgående låg och försämrades under 1990-talets ekonomiska kris. Ökade resurser satsas dock åter på hälsosektorn. Medellivslängden är 50 år för män och 51 år för kvinnor. Av den vuxna befolkningen (15-49 år) uppges 5 procent vara hiv/aids-smittad.

12. Rätten till utbildning

Utbildningsstandarderna i Kamerun sjönk under 1980- och 90-talen från en relativt hög nivå. Utbildning är obligatorisk upp till 14 års ålder. Under de senaste åren har regeringen dock tagit ett antal steg för att förbättra tillgången till utbildning, inklusive program särskilt ämnade för flickor. Av barnen i åldern 6 till 14 år går 81 procent av pojkarna och 72 procent av flickorna i skolan. Det finns stora regionala variationer i tillgång till utbildning. 76 procent av befolkningen uppges vara läskunniga.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Kamerun är ett utvecklingsland och enligt FN:s utvecklingsprogram **UNDP** (United Nations Development Programme) lever majoriteten under fattigdomsgränsen och drygt trettio procent bedöms vara extremt fattiga.

De ekonomiska reformer som landet genomfört har inneburit att man kvalificerat sig för skuldavskrivning. Fattigdomen har under en längre tid kombinerats med stark demografisk tillväxt. Skillnader i levnadsstandard mellan regioner och mellan kvinnor och män är stora i Kamerun. Under de senaste åren har det ekonomiska läget i landet stabiliserats med en tillväxt på cirka 4-5 procent. På grund av en skev inkomstfördelning har detta dock inte varit tillräckligt för att bekämpa den utbredda fattigdomen i landet.

Den utbredda korruptionen har medfört att utländska investeringar är begränsade. Det finns dock indikationer på att regeringen strävar att förbättra situationen.

Arbetslösheten, särskilt bland ungdomar, är hög. Ungefär hälften av befolkningen har tillgång till rent dricksvatten. Ett stort antal barn är undernärda.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Lagen garanterar lika rättigheter för kvinnor och män. I praktiken är dock kvinnans ställning svag. En man har till exempel möjlighet att förbjuda sin hustru att yrkesarbeta om det anses vara i familjens intresse. Vidare kan arvsrätten dras in för kvinnan. I det traditionella samhället och på landsbygden betraktas kvinnan främst som mannens egendom. Hustrumisshandel förekommer, särskilt på landsbygden. Det finns inga nationella lagar mot våld i hemmet. Månggifte är tillåtet för män enligt lag och tradition. Könstympning förekommer i tre av landets tio provinser men anses inte utbrett. Även om könstympning har kritiserats av regeringen, finns det ingen lag som förbjuder könstympning. Människohandel är förbjudet enligt lagstiftningen men förekommer.

15. Barnets rättigheter

Kamerun har anslutit sig till barnkonventionen men konventionen efterlevs inte på alla områden. Budgetnedskärningar har drabbat både undervisning och hälsovård för barn hårt. Giftermål är enligt lag tillåtet från 15 års ålder men det är inte ovanligt, främst i de norra provinserna, att flickor gifter sig redan vid 12 års ålder. Hälso problemen är ofta stora och omfattande då många flickor blir gravida redan vid mycket ung ålder. Människohandel med barn är ett betydande problem. Kamerun är såväl ursprungs- som transit- och mottagarland. Gatubarn och barnprostitution förekommer främst i de större städerna. Barnarbete förekommer, främst i de urbana miljöerna och i den informella sektorn.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Kamerun är ett av Afrikas etniskt och språkligt mest komplexa länder. Diskriminering och konflikter av olika slag existerar. Konflikterna utgör emellertid inte ett direkt hot mot landets enhet och säkerhet. Det finns cirka 200 olika etniska grupper.

Den engelsktalande minoriteten anser sig marginaliserad och diskriminerad och önskar ökad autonomi, vilket av och till lett till öppna konflikter med regeringen. Medlemmar av det anglofona partiet *Southern Cameroons National Conference* (SCNC) har trakasserats och arresterats av säkerhetstjänsten i samband med möten.

Det förekommer spänningar mellan etniska grupper i norr mellan det dominerande fulanifolket och det marginaliserade kirdifolket vilka lever under slavliknande förhållanden under fulani. Nigerianska immigranter har utsatts för trakasserier och diskriminering av företrädare för regimen.

Presidentens egen folkgrupp (bulu/beti) är överrepresenterad inom regering, förvaltning, säkerhetsstyrkor och i regeringspartiet. Den engelsktalande minoriteten är underrepresenterad i den offentliga sektorn.

Pygmébefolkningen (baka) utgör en minoritet på mellan 50 000 och 100 000 personer. De åtnjuter samma formella rättigheter som den övriga befolkningen, men lever i praktiken under svåra omständigheter. De betraktas av den övriga befolkningen som underlägsna och tvingas leva under slavliknande förhållanden. Dess kultur och traditionella livsbetingelser hotas inte minst av skogsskövling i söder.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är förbjudet enligt lag och kan leda till böter eller fängelse upp till fem år, men straff utdöms sällan. Rapporter rörande de mänskliga rättigheterna i Kamerun belyser inte situationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner. Inställningen till homosexualitet förefaller dock vara allmänt fördömande och anses framförallt inte vara ett accepterat beteende i det traditionella samhället på landsbygden.

18 Flyktingars rättigheter

Kamerun har ratificerat 1951 års flyktingkonvention, och konventionens rättigheter respekteras i regel. Landet har tagit emot flyktingar från ett stort antal länder i regionen, flest från Centralafrikanska republiken men även från Nigeria och Tchad. UNHCR räknar med att 26 000 flyktingar från Centralafrikanska republiken befinner sig i Kamerun. Flyktingarna har kommit i flera vågor sedan 2005. Flyktingarna tas emot enligt gällande internationella konventioner. Det förekommer inga rapporter om att flyktingar återsänds till länder där de riskerar förföljelse. Ansvaret för att bistå flyktingar faller i huvudsak på UNHCR. I juli 2005 antogs en nationell flyktinglag och genom UNHCR:s hjälp ska så småningom ansvaret för identifiering och registrering av flyktingar övergå helt till regeringen.

19. Funktionshindrades rättigheter

I Kamerun finns lagar som ger personer med funktionshinder rätt och tillgång till statliga institutioner, hälsovård och utbildning. Resurserna för insatser på detta område har dock varit knappa och lagen har inte implementerats. Kamerun har varken undertecknat eller ratificerat konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Oberoende organisationer för mänskliga rättigheter tillåts verka i Kamerun, men de måste tidvis iaktta försiktighet med vad de rapporterar. Det finns en av staten tillsatt kommitté för mänskliga rättigheter, *Comité national des droits de l'homme et des libertés* (CNDHL), vilken dock anses vara av marginell betydelse. Regeringen tillåter internationella organisationer såsom Röda Korset och även andra frivilligorganisationer att i allt större utsträckning besöka fängelser. De lokala MR-organisationerna har dock svårare att verka och nekas ofta besöka fängelser och utsätts ibland för trakasserier.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Verksamhet på området för mänskliga rättigheter utförs bland annat inom ramen för FN-systemet och EU-kommissionen. Ett regionalt FN-centrum för mänskliga rättigheter har upprättats i Yaoundé.